

Š i f r a k a n d i d a t a :

--

Državni izpitni center

M 1 7 1 1 0 3 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

==== Izpitna pola 1 ====

Šolski esej (najmanj 700 besed)

Četrtek, 4. maj 2017 / 120 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.

Priloga z izhodiščnim besedilom za razlagalni/interpretativni esej je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje navodila za razpravljalni in razlagalni/interpretativni esej. Eseg naj obsega najmanj 700 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 50.

V preglednici zaznamujte izbrani esej z "x".

1.	2.

Pišite **v izpitno polo** z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Pišite čitljivo in skladno s pravopisnimi pravili, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljiv esej bo ocenjen z 0 točkami. Osnutek eseja pišite na konceptna lista. Osnutek se pri ocenjevanju ne upošteva.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 1 prazno.

Priloga k izpitni poli 1 (M171-103-1-1)**Aldous Huxley: Krasni novi svet (odlomek)**

Aldous Huxley: Krasni novi svet. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2016. 184–188.

»Živijo, John,« je rekla in se mu nasmehnila ter stopila mimo njega v sobo. Samogibno je zaprl vrata in šel za njo. Lenina je sedla. Dolgo sta oba molčala.

»Nič posebno vesel nisi videti, da sem prišla,« je končno rekla.

»Nisem vesel?« Divjak jo je očitajoče pogledal, nato pa kar na lepem padel pred njo na kolena, prijel Lenino za roko in jo spoštljivo poljubil. »Da nisem vesel? Oh, ko bi vi le vedeli,« je zašepetal in si drznil dvigniti oči, jo pogledati v obraz. »Lenina, občudovana,« je nadaljeval, »res vrh občudovanja, vredna vsega, kar je najdražje na svetu!« Nasmehnila se mu je bleščeče nežno. »Oh, vi, vi, popolni brez primere,« – nagnila se je k njemu čedalje bliže in bliže – »ste izbor najboljšega vseh bitij!« Sklonila se je še bliže k njemu. Divjak je nenadoma planil kvišku. »Zato,« je rekel – a imel obraz obrnjen proč, »sem se hotel najprej z nečim izkazati ... Pokazati, da sem vas vreden. Saj ne, da bi to v resnici sploh zmožel. A pokazati sem vam hotel vsaj to, da vas nisem povsem nevreden. Hotel sem si pridobiti kako zaslugo.«

»Le zakaj se ti to zdi potrebno?« je začela Lenina, a ni dokončala stavka. V njenem glasu je bilo čutiti nejevoljo. Če se ženska skloni k moškemu, se mu čedalje bolj bliža z razmaknjenimi ustnicami – pa se čisto nenadoma izkaže, da se je sklanjala za prazen nič, ko ti takole nerodno teslo namesto poljuba plane pokonci – no, potem je pač po pravici huda, čeprav ji v žilah kroži pol grama *some*.

»V Malpaisu,« je brez zveze zamomljal Divjak, »je treba prinesiti kožo gorskega leva – namreč če se hočete s katero poročiti. Ali pa volka.«

»V Angliji nimamo levov,« je Lenina malone bevsknila.

»Pa tudi če bi bili,« je dodal Divjak in njegov glas je postal nenadoma trpek, »bi jih bržkone ljudje pobijali iz helikopterja. S strupenimi plini ali s čim podobnim. A jaz tega ne bi hotel storiti, Lenina.« Zravnal se je v ramah, se drznil ozreti vanjo, a srečal je pogled nejevoljnega nerazumevanja. Zmeden je nadaljeval, čedalje bolj brez zveze: »Storil bom, karkoli mi porečete. Nekatere igre so naporene – saj veste. A vaš trud jim mikavnost viša. Tako čutim tudi jaz. Tla bi vam pometal, če želite.«

»Tu imamo vendar sesalnike,« je osuplo rekla Lenina. »Ni nam treba pometati.«

»Ne, seveda ni treba, a ponižanje lahko dostojno nosiš. Me razumete?«

»A če imamo sesalnike ...«

»Ne gre za to.«

»In napol slaboumne epsilone, da ravnajo z njimi,« je nadaljevala. »Čemu vendar, če je tako?«

»Čemu? Zavoljo vas, zavoljo vas, samo da bi vam pokazal, da ...«

»A kaj na svetu imajo vendar opraviti sesalniki z levi ...«

»Da bi pokazal, kako zelo ...«

»Ali pa levi z veseljem, ki ga občutite, če vidite mene ...« Lenino je čedalje bolj minevalo potrpljenje.

»Kako zelo vas ljubim, Lenina,« je skoraj obupano spravil iz sebe.

Lenini je kakor zunanji znak zanosa, ki je vzkipel v njenem srcu, planila rdečica v lice: »Ali to resno misliš, John?«

»A tega vam nisem hotel reči,« je kriknil Divjak in sklenil roke v nekakšni notranji muki. »Ne, dokler ... Čujte, Lenina: v Malpaisu se ljudje poročajo ...«

»Kaj delajo?« Lenina je spet postajala razdražena. Le o čem zdaj govori?

»Za vselej. Obljubijo, da bodo vedno živeli skupaj.«

»Kako strašna misel!« Lenina se je kar zgrozila.

»Preživeti vnanjo lepoto z umom, ki se obnavlja hitreje, kakor v krvi strast medli.«

»Kaj?«

»Tudi to je kakor v Shakespearu: 'A če ji streš pečat devištva, preden se stečejo obredi sveti, kakor pobožni običaj zapoveduje' ...«

»Za božjo voljo, John, govori vendar pametno. Niti besede tega ne razumem, kar praviš. S sesalnikov si preskočil na pečate. Še znorela bom zaradi tega.« Skočila je kvišku in kakor da bi se bala, da ji bo ušel s telesom, ne samo z duhom, ga je zgrabila za zapestje. »Odgovori mi: me imaš rad ali me nimaš?«

OBRNITE LIST.

Prvi hip je bilo vse tiho; nato pa je rekel čisto po tihem: »Ljubim vas bolj kot vse drugo na svetu,« je rekel.

»Le zakaj mi tega potem nisi povedal?« je vzkliknila; bila je tako hudo nejevoljna, da mu je zapičila ostre nohte v kožo na zapestju. »Namesto da mi kvasiš o pečatih in o sesalnkih in o levih in me tedne in tedne mučiš ...«

Spustila je njegovo roko in jo srdito pahnila od sebe. »Če te ne bi imela tako rada,« je rekla, »bi bila zares huda nate.«

In nenadoma so ga njene roke objele okoli vratu; začutil je njene mehke ustnice ob svojih. Tako razkošno mehke, tople in drhteče so bile, da je moral hočeš nočeš pomisliti na objeme v filmu *Trije tedni v helikopterju*. Ooh! Ooh! Tista stereoskopska plavalaska in aaah! tisti več kakor resnični zamorec. Strahota, strahota, strahota ... skušal se ji je izmakniti, toda Lenina ga je še bolj trdno objela.

»Zakaj mi tega nisi povedal?« je zašepetala in odmaknila obraz, da bi ga videla. V njenih očeh je bil nežen očitek.

»Najbolj temačna jama, mičen kraj,« je pesniško grmel glas vesti, »najbolj vabljev namig skušnjavca nikdar ne bo raztopil mi poštenja v slo. Nikoli, nikoli,« je odločno zatrdil.

»Ti bedaček!« mu je rekla. »Tako sem si te poželega. In če si si me poželega tudi ti, zakaj potem nisi?«

»Ampak, Lenina,« je začel ugovarjati; in ker je stopila proč od njega in takoj razklenila roke, je za hip že pomislil, da je ubogala njegov neizgovorjeni namig. Ko pa si je odpela beli pas iz lakastega usnja in ga previdno obesila čez naslonilo stola, se mu je zbudila sumnja, da se je zmotil.

»Lenina!« je zaskrbljeno ponovil.

Z roko je segla k vratu in z dolgo kretnjo potegnila naravnost navzdol; njena bela mornarska bluza se je razklala do roba; sumnja se je zgostila v vse preveč trdno gotovost. »Lenina, kaj vendar počneš?«

»Zip, zip!« Odgovorila mu je brez besed. Stopila je iz svojih dolgih, zadaj zvonu podobnih hlač. Njene hlačke na zadrgo so bile bledorožnate barve kakor školjka. Na prsih ji je bingljala zlati T vodje občestvenega petja.

»Njih mlečnih seskov, ki silijo skoz mreže oken, nam moškimi v oči ...« Zaradi teh zvonkih, grmečih besed se mu je zazdela še dvakrat nevarnejša, dvakrat bolj sumljiva. Mehke, mehke, a kako prodirne! Vrtale in predirale so razum, razjedale odločnost. »Silne prisege slama so ognju v krvi. Vzdrži se, če ne ...«

Zip! Oble rožnate hlačke so razpadle na dvoje kakor lepo razdeljeno jabolko. Malo je opletla okoli sebe z rokami, nato pa je dvignila najprej desno in zatem še levo nogo. Hlačke na zadrgo so mrtvo ležale na tleh, kakor da bi kdo izpusil zrak iz njih. Čevlje in kratke nogavice je obdržala na sebi, še vedno pa je bila pokrita z belo čepico, poniglavo nagnjeno na stran, in je stopala proti njemu. »Srce moje! Srce moje! Ko bi mi bil vsaj povedal že prej!« Iztegnila je roke proti njemu.

Toda namesto da bi tudi Divjak rekel: »Srce moje!« in ji iztegnil roke naproti, se je zgrozil in umikal ter prhotal z rokami proti njej, kakor da bi hotel prepoditi kako nevarno žival, ki je zašla predaleč. Štiri korake je stopil nazaj, a tedaj ga je ustavila stena.

»Zlato!« je rekla Lenina, mu položila roke na rame in se prižela k njemu. »Objemi me,« mu je velela. »Stiskaj me, da bom pijana, ljubi!« Tudi ona si je lahko pomagala s poezijo, poznala je besede, ki so pele in čarale in bobnale. »Poljubi me!« Zamižala je in znižala glas v dremav šepet ... »Poljublaj me, da omedlim. Stisni me, ljubi, tesno k sebi ...«

Divjak pa jo je pograbil za zapestje, ji odtrgal roke od svojih ram ter jo surovo pahnil od sebe.

»Av, kaj pa počneš, boli me, kaj pa ... oh!« Nenadoma je umolknila. Kar pozabila je na bolečino, takšna groza jo je obšla. Odprla je oči in videla njegov obraz – ne, ne njegovega obraza, marveč obraz krvoločnega tujca; bled in spačen je trzal v blaznem nerazložljivem srdu. Vsa prestrašena je zašepetala: »Kaj pa ti je vendar, John?« On ni nič odgovoril, marveč je samo bolščal vanjo s tistimi blaznimi očmi. Roke, ki so jo držale za zapestje, so se tresle. Globoko in neredno je dihal. Nenadoma je zaslišala šibko, skoraj nezaznavno, a vendar grozotno škripanje z zobmi. »Kaj je?« je malone zavreščala.

Kakor da bi ga bil njen krik prebudil, jo je zagrabil za rame in jo stresel. »Vlačuga!« je zavpil. »Vlačuga! Vlačuga brez sramu!«

1. RAZPRAVLJALNI ESEJ

SAMOMOR KOT IZSTOP IZ KOLESJA SISTEMA

Mirjam in John se ne zmoreta prilagoditi sistemu, v katerega sta vstopila, zato iz njega izstopita s samomorom. Pojasnite, v kakšni osebnosti so Mirjam in Johna izoblikovale okoliščine, v katerih sta živela pred prihodom na Alamut oziroma v svetovno državo, in kako sama razumeta svojo vlogo v ureditvi, v kateri sta se znašla. Ali bi znali primerjati njuno navezanost na osebo nasprotnega spola, Mirjamino na Hasana ibn Sabo in Johnovo na Lenino, ter družbeno sprejemljivost te navezanosti znotraj sistema? Razložite, zakaj sta Mirjam in John storila samomor, in se do njunega dejanja opredelite.

Pazite na jezik, zgradbo in slog svojega pisanja.
Esej naj obsega najmanj 700 besed.

2. RAZLAGALNI/INTERPRETATIVNI ESEJ

Aldous Huxley: Krasni novi svet (odlomek)

Aldous Huxley: Krasni novi svet. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2016. 184–188.

Čeprav se John Divjak in Lenina Crowne zelo privlačita, njuno ljubezen onemogoča veliko ovir, kar lahko razberemo tudi v tem odlomku. Ali bi znali umestiti odlomek v njuno ljubezensko zgodbo, tako da boste pojasnili tudi vzrok in namen Lenininega obiska pri Johnu? Primerjajte Johnovo in Leninino pojmovanje ljubezni, kot se razkriva v odlomku, in pojasnite, kako na njuno izražanje ljubezni vpliva njuna različna jezikovna zmožnost. Ali bi znali pojasniti, v kakšnih okoliščinah sta si John in Lenina izoblikovala svoje pojmovanje ljubezni in zmožnost jezikovnega izražanja? Ovrednotite Johnovo in Leninino pojmovanje ljubezni.

Pazite na jezik, zgradbo in slog svojega pisanja.
Esej naj obsega najmanj 700 besed.

Prazna stran

